

There are no translations available.

Корномаи Нусратулло Махсум – намунаи ибрат барои миллат

30.06.2021 14:53

Нусратулло Махсум яке аз бузургмардони сарзамини мост, ки барои сохибдават гардидани миллати тоҷик, хифзи манфиатҳои миллӣ, озодию истиклоли мо чони худро фидо кардааст. Корномаи қаҳрамони Тоҷикистон – Нусратулло Махсум, фаъолияти хизматҳои шоёнӣ ӯ барои миллати тоҷик намунаи ибрат ва омӯзанда мебошад.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар асари илмӣ тадқиқоти хеш “Фарҳанг ҳасти миллат” дар бораи ғиромидошти фарзонафарзандон ва алаҳбардорони миллати қуҳанбунёду тамаддунофари тоҷик навишта буданд: “...боъд силсилаи зиндагиномаи фарзандони бузурги миллати ҳешро ба вучуд орем”.

Пас аз ин ҳам, Пешвои миллат дар баробари масъулияти бузурги давлатдорӣ, омӯзиш ва паҷӯҳиши ҳешро оид ба сарнавишти шахсиятҳои бузурги миллат идома дода, ишора ба ин нукта мефармоянд:

“Ман ҳар гоҳ дар фурсати муносиб ба омӯзиши сарнавишти миллат, зиндагӣ ва осори шахсиятҳои бузурги ҳалқи азизам машғул мешавам. Сабакҳои ибратомӯзи таърих, гузаштаи пурифтиҳор, шахсиятҳои таъонову фарзандони бузурги ҳалқи роҳи гузаштаро пешорӯямон қарор дода, қун ҳақами одил ғиреҳи бурду боҳти силсилаи давлату давлатдории тоҷиконро бароямон меқушоянд”.

Аз ин рӯ, яке аз нахустэхёгарони суннатҳои волои таърихию фарҳангии ниёгон ва абадигардонандагони шахсиятҳои бузурги миллат Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошанд. Махз ба ҳамин хотир Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон чанде аз абармардон ва аламбардорони миллат ва таъсисдиҳандагони ЧШС Тоҷикистонро ба унвони олии кишвар Кахрамони Тоҷикистон кадрдонӣ карданд, ки яке аз онҳо Нусратулло Махсум аст:

Нусратулло Махсум, ин марди шучоъ,

Дар радифи кахрамонон ҷо гирифт.

Эй хушо, ки чашмаи нанги диёр,

Сабку оҳанги дили дарё гирифт.

Дар осмони ситорарези давлати тоҷик, инчунин кавкабони рахшанда кам нестанд. Яке аз он анҷуми ҷилобахш, ки дар сарғаҳи давлати тозаэхё ва навбунёди тоҷикон қарор дошт, махз Нусратулло Махсум мебошад. Зеро як давраи томи таърихи ҷадиди халқи тоҷик ва як марҳилаи ҳассосу сарнавиштсози миллат бо ин номи муборак пайванди ногусастанӣ дорад. Чунки дар байни сиёсатмадорону роҳбарони солҳои 20-30-юми асри гузашта аз байни тоҷикон фарзанди содиқи миллат ҷои махсусро ишғол менамояд.

Нусратулло Махсум дар зарфи ҳафт сол давлати Тоҷикистонро сарварӣ карда, дар бунёди сохтори сиёсии он саҳми бузург гузошт. Ин давлатдори асил аз рӯзҳои аввали тавлиди ҷумҳурии мухторамон ҷидду ҷаҳд мекард, ки ҳар ҷи зудтар ҷумҳурии мустақили иттифокии Тоҷикистон таъсис дода шавад. Махз бо ҷонфидоии ин арбоби шоистаи миллат кишвари мо он замон аз мухторият бароварда шуда, ҷумҳурии мустақили иттифокӣ - Ҷумҳурии Шӯравии Сотсиалистии Тоҷикистон бунёд гардид.

Баъди тақсими солҳои 20-уми асри гузашта ва ташкилёбии ҶМШС Тоҷикистон дар

зехнияти миллии халки тоҷик як таҳаввулотӣ бузургии инкилобӣ ба амал омад ва тоҷикони соҳибӣ ақлу ҳиради миллий ин падидаи нодиди намоғирифтанд. Зеро баъди сукути давлати бузургии Сомониён қариб дар тӯли ҳазор сол онҳо амалан аз давлатдорӣ миллий маҳрум гардида буданд. Роҳбари онвақтаи давлати миллии тоҷикон Нусратулло Махсум яке аз муборизони сарсупурда, яке аз мубаллиғони оташинсухан ва аламбардори давлати тозабунёди тоҷик буд.

Ба миллати дар тӯли ҳазор сол аз муҳаббати давлатдорӣ миллий дур шуда, ин рисолати бузургии таърихӣ - сарвари давлати ҷумҳурии тозаҷоди Тоҷикистон ба Нусратулло Махсум муяссар гардида буд. Яъне, ин марди шариф орзу ва ҳадафи ҳазорсолаи миллати тоҷикро амалӣ гардонид. Ў ҳамеша бо шавқу завқ инкилобӣ, бо меҳру муҳаббати миллий ва бо дӯстдорӣ меҳан заҳмат кашида, дар сохтмони таҳдоби давлати тозабунёди тоҷик нақши арзанда гузошт:

Хар он чӣ некие аз мост бар оянда менамояд,

Нишони дасти мо дар ин Ватан поянда менамояд.

Ин ғидой ва эҳёгари миллат 1 июли соли 1881 дар деҳаи Чашмаи Козии водии бихиштоси Рашт ба дунё омада, сипас ба шаҳри Куқанд ва Фарғона (имрӯза Ўзбекистон) сафар кардааст. Нусратулло Махсум дар давраи инкилоби якуми Русия (солҳои 1905-07), дар намоишҳои коргарони шаҳри Куқанд ширкат варзида, баъд аз инкилоби халқӣ - демократии Бухоро дар соли 1920 ба қатори муборизони роҳи таҳкими Ҳокимияти Шӯроӣ дар Бухорои Шарқӣ шомил мегардад. Аз соли 1921 то 1923 ҷуну вақлатдори қумитаи озуқаи ЧХС Бухоро дар таъмини Артиши Сурх хизмат карда, ҳамчунин дар муборизаи зидди босмачигарӣ дар Гарм ва Душанбе ширкати фаъолони доштааст. Сипас, ба ҳайси раиси комиссияи ғавқулодаи мутаадидаи Бухорои Шарқӣ, раиси КИМ-и Бухорои Шарқӣ ва раиси қумитаи инкилоби ҶМШС Тоҷикистон қор кардааст. Нусратулло Махсум солҳои дар ин вазифа фаъолият карданах барои таҳкили ҷумҳурии муқтакили иттиғоқии Тоҷикистон заминаҳои иқтисодию иҷтимоӣ ва миллию маданияро ба вучуд оварда, як қатор суннатҳои воқоии таърихӣ фарҳангии миллии тоҷиконро эҳё намуд.

Вале, шӯрбаҳтона ин сарсупурдаи миллат ба ғирдбодии таъкиботҳо ва «душмантарошӣ»-ҳои солҳои 30-юми асри XX ағтода, 1 ноябри соли 1937 дар шаҳри Москва ба қатл расонида шуд. Пас аз гузашти 20 сол, моҳи декабри соли 1958 бо қарори

Коллегияи харбии Суди Олӣ ва хулосаи Прокуратураи Генералии ИЧШС Нусратулло Махсум бегуноҳ бароварда шуда, 26 июли соли 1964 дар сафи хизби коммунистӣ номи ӯ аз нав барқарор гардид. Харчанд ӯро ҳисман нобуд сохтанд, аммо қору пайқор, ҷонфидоӣҳо барои халқ ва ташкили давлати Тоҷикистон дар қалби ҳар як тоҷикистонӣ то абад боқӣ хоҳанд монд. Ин абармарди миллат ва давлатмадори мумтоз воқеан ҳам қадҳудои садаи XX-уми тоҷикон аст.

Нусратулло Махсум, ҷун давлатдори дурандеш, ба тамоми арсаҳои ҳаёти зиндагии мардуми захирақаш, ба тамоми масъалаҳое, ки нуфуз ва оброю эътибори давлатро меафзуданд, хоستان таваҷҷӯҳ мекард ва ҳар як масъаларо аз мақеи адолати иҷтимоӣ, аз мақеи давлату миллат ҳаллу қасл менамуд. Ӯ пеш аз ҳама ба масъалаи қануну қавонун дахл қарда, ҳариду қуруши қани қочик, дар қориқию қаҳолат ниғоҳ доштани он, масъалаи бисёрқани ва қоири муносиботи ғайриинсониро саҳт маҳқум мекард ва дар ин раванд бештар ба таҷрибаи кишварҳои пешрафта ва зиндагӣ тақя менамуд. Дар баробари ин ҳама, бузургтарин ҳидмати ин марди қачиб ба ҳам пайвастанӣ қанд шикастқораҳои давлати Сомониён ва сарқамъ овардани як иддаи қалқи парокандаю парешонғаштаи қочик буд.

Боқд ёдовар шуд, ки Нусратулло Махсум на танҳо дар умӯри сиёсӣю давлатдорӣ аз ҳуд осори амикӣ боқӣ қузошт, балқи ҳонадони намунавӣ ба ёдқор монд ва фарзандони оқилу қозилеро ба воя расонид. Зеро қалқи қочик на танҳо бо номи ин қаҳрамони кишвар, балқи бо қору пайқори фарзандони меҳнатдӯсту оғоҳаш низ ифтиҳор менамояд. Фарзандони ӯ Хайринисо (1910-1978), Мунаввар (1911-1998), Анвар (1918-1941), Хосият (1925-2007), Акбар (1928-2001) ва Музаффар (1937-2013) мебошанд.

Қамина дар бораи ҳаёти фаъолияти диғар фарзандони ин абармарди миллат маълумоти қофӣ надорам, вале фарзанди ҳурдии ӯ - Музаффар Маҳсумовро ҳеле ҳуб мешиноҳтам. Зеро солҳои донишқӯӣ ба Институти астрофизикаи Академияи илмҳои Қумҳурии Тоҷикистон рафта, оид ба масъалаҳои муҳталифи астрономия аз қормандони ин муассиса дарсҳо меомӯҳтам, ки яке аз устодонам Музаффар Нусратуллоевич буд. Шодравон Маҳсумов М.Н. яке астрономҳои номвари собиқ ИЧШС ва Тоҷикистон буда, аз соли 1970 то соли 2010 дар вазифаи мудири Шуъбаи соҳтор ва динамикаи системаи ситораҳои Институти астрофизикаи АИ ҚТ фаъолият қард ва солҳои 1977-1992 сарвари муассисаи маққурро ба уҳда дошт. Самти илмии ин астрофизики асил ба соҳт ва динамикаи системаи ситораҳо ва физикаи ғалактикаҳо баҳшида шуда буд. Устои равоншод М.Н. Маҳсумов дар ин соҳа аввалин шуда усулҳои тадқиқотии динамика ва таҳаввулотӣ таъсири ғайризарбавии системаи зарраҳои ба таври қозибаӣ алоқманд ва ба вучуд омадани динамикаи қозибаи байнихамдиғарии ситораҳои ғалактикаҳоро ҳамқун системаҳои статистиқӣ қор қарда баромад. Ӯ дар қаминаи мушоҳидаю тадқиқотҳои илмии ҳуд беш аз 60 асарҳои илмӣ-тадқиқотӣ ба нашр расонидааст. Бо ибораи диғар,

Махсумов М.Н. хамчун фарзанди Кахрамони Тоҷикистон бо меҳнати ҳалол, кори шоён ва фаъолияти пурсамараш на танҳо номи неку рӯи бузургвори падарашро шод гардонид, балки исми шарифи хешро дар қабли ҳар як физики астрофизик ва дӯстдори табиату олами қайҳон ҷовидона сабт намуд.

Аз ин рӯ, метавон гуфт, ки агар падар дар таъсиси давлати мустақили миллии тоҷикон саҳми бориз гузошт, писар дар рушди яке аз соҳаҳои илми дақиқи ин меҳан нақши арзанда дорад.

Ҳамин тавр, Кахрамони Тоҷикистон Нусратулло Махсум роҳбари қалби ҳассосаш ҷомолаи ишқи миллат ва замири покаш оғандаи иқши меҳан буд. Аз ин рӯ, то замоне, ки Тоҷикистон ҳаст, зикри ҳайри ин фидоии миллат ва родмарди ватан хоҳад буд. Исми шарифи ин гуна давлатдор чун зиннатбахши таърихи миллат ҷовидонӣ боқӣ хоҳад монд.

Номвар Курбонов

устоди ДМТ, узви ИЖТ